

Владислава Сергіївна Ярошевська – студентка IV курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Наталія Ігорівна Дуравкіна – доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВО НА ПРАЦЮ ЗАСУДЖЕНИХ

Засуджені як і кожна людина мають право на працю відповідно до Конституції України. Тобто кожен громадянин, в тому числі засуджений, має право на працю без застосування примусу, включаючи засуджених до позбавлення волі осіб (1). Виключенням є робота, що виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду. До того ж праця є одним з основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених. Також встановлюється, що кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Без оплати праці засуджені залучаються лише до робіт з благоустрою колоній і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або до допоміжних робіт із забезпечення колоній продовольством. До цих робіт засуджені залучаються в порядку черговості, в неробочий час і не більш як на дві години на день.

Особи, яких було засуджено вироком суду працюють на добровільній основі на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, який укладається між засудженим та фізичною особою – підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють виконання робіт чи надання послуг. Такі договори погоджуються адміністрацією колонії та повинні містити порядок їх виконання. Адміністрація зобов'язана створювати умови для праці засуджених за договорами цивільно-правового характеру та трудовими договорами (2). Але про вільний вибір виду роботи та укладення із засудженим трудового договору не йдеться ні в КВК, ні у будь-якому з підзаконних нормативно-правових актах, що регулюють працевикористання засуджених, як-то у: Правилах внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, Порядку організації виробничої діяльності та залучення засуджених до суспільно корисної праці на підприємствах виправних центрів, виправних та виховних колоній Державної кримінально-виконавчої служби, Положенні про майстерню установи виконання покарань тощо (3).

Для засуджених робочий тиждень не може перевищувати норму тривалості робочого часу, встановленого законодавством про працю.

На безперервно діючих підприємствах, у цехах, дільницях, відділеннях і на деяких видах робіт, де за умовами виробництва

(роботи) не може бути додержана встановлена для засуджених щоденна або щотижнева тривалість робочого часу, допускається підсумований облік робочого часу з тим, щоб загальна тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала норму тривалості робочого часу відповідно до законодавства.

До тривалості робочого часу засуджених не включається час:

1. перевірок наявності засуджених на робочих місцях, проведення огляду і обшуку виробничих об'єктів, якщо це призводить до зупинки виробничого процесу;
2. виведення на роботу та зняття з роботи.

Праця засуджених завжди повинна оплачуватися відповідно до її кількості і якості. Підприємства установ розраховують тарифні ставки, посадові оклади для диференціації оплати праці залежно від професії і кваліфікації засуджених, складності й умов виконуваних ними робіт.

Заробітна плата, нарахована засудженим, за умови виконання ними норми виробітку (денної, тижневої, місячної) або тривалості робочого часу (у тому числі при залученні до робіт на підприємствах державної або інших форм власності) не може бути менше законодавчо встановленого мінімального розміру заробітної плати.

Праця засуджених може оплачуватися відрядно, погодинно або за іншими системами оплати праці, але основною системою оплати праці є відрядна, яка застосовується на всіх роботах, що піддаються нормуванню та точному обліку.

На засуджених також поширюються розміри доплат за роботу у важких, шкідливих, особливо шкідливих умовах праці. Доплати за умови праці визначаються за даними атестації робочих місць та оцінки умов праці в розмірах, не менших, ніж передбачені законодавством.

Робота в надурочний час не допускається, за винятком випадків, які передбачаються у статті 62 Кодексу законів про працю України, а загальна кількість надурочних робіт для кожного засудженого протягом року не повинна перевищувати 120 годин, а час, витрачений на виконання робіт у надурочний час протягом двох днів підряд, не повинен перевищувати чотирьох годин (4).

Отже, вважаємо, що засуджені мають аналогічні права з громадянами України. Але дивлячись на те, що засуджені складають особливу категорію осіб, все ж існує невелика кількість виключень. До таких можна віднести: виконання роботи із застосуванням примусу робота за вироком чи іншим рішенням суду, залучення без оплати праці до робіт з благоустрою колоній і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або до допоміжних робіт із забезпечення колоній продовольством тощо.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за необхідне деяким чином обмежити право засуджених до позбавлення волі працювати на добровільних засадах. На нашу думку, таким чином засуджені зможуть

самостійно забезпечувати себе під час відбування покарання, гарантійно покривати збитки, які було завдані під час вчинення злочину, а не задовольняти свої потреби за рахунок звичайних громадян шляхом встановлення обов'язку працювати у хоча б тим засудженим, які мають виконавчі листи.

Література

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 253.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15/stru#Stru>.
3. Стулов О. Правова регламентація працевлаштування засуджених до позбавлення волі: погляд крізь призму Конституції України [Електронний ресурс] / Олексій Стулов // Підприємництво, господарство і право. – 2016. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2016/08/32.pdf>.
4. Інструкція про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження або позбавлення волі : Наказ Міністерства юстиції України від 07.03.2013 № 396/5 URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0387-13>